

SUUDİ ARABİSTAN KÜLTÜRÜNDE SİGARA TÜKETİMİ VE SOSYALLEŞME

A. Çağlar DENİZ

Özet: Bu çalışmada, Suudi Arabistan kültüründe sigara tüketimi ile ilgili veriler analiz edilecektir. Dünyada nüfusuna oranla en fazla tiryaki barındıran 4. ülke konumunda olan Suudi Arabistan son yıllarda gerçekleştirilen yasal düzenlemelere kadar tütün ve tütün mamullerinin tüketiminin oldukça serbest olduğu ülkelerden biriydi. Sigara, Suudi Arabistan'da erkekliğin sembolü şeklindeydi. Ancak, 21. yy'ın başlarından itibaren Suudi Arabistan'da halkın sigarayı bırakması için çeşitli kampanyalar düzenlenmektedir. Kampanyalarda sigarayı bırakmanın hem bireysel hem de toplumsal bir sorumluluk olduğu dile getirilmektedir. Bu anlamda bu çalışma ile, Suudi Arabistan kültüründe sigara tüketimi ile ilgili genel bir değerlendirme yapıp literatüre katkı sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suudi Arabistan Kültürü, Sigara Tüketimi, Sosyalleşme.

SMOKING CONSUMPTION AND SOCIALIZATION IN SAUDI ARABIA CULTURE

A. Çağlar DENİZ

Abstract: In this study, data on cigarette consumption in Saudi Arabian culture will be analyzed. Saudi Arabia, which is the 4th country with the highest number of smokers in the world compared to its population, was one of the countries where the consumption of tobacco and tobacco products was quite free until the legal regulations made in recent years. The cigarette was in the form of a symbol of masculinity in Saudi Arabia. However, from the beginning of the 21st century, various campaigns have been organized in Saudi Arabia for the people to quit smoking. It is stated in the campaigns that quitting smoking is both an individual and a social responsibility. In this sense, this study will contribute to the literature by making a general evaluation about cigarette consumption in Saudi Arabian culture.

Keywords: Saudi Arabian Culture, Cigarette Consumption, Socialization.

SUUDİ ARABİSTAN KÜLTÜRÜNDE SİGARA TÜKETİMİ VE SOSYALLEŞME

A. Çağlar DENİZ

Giriş

Arap ülkelerinde birbirinden farklı lehçeler konuşulmasına, bu ülkelerin tarihi, coğrafi ve beşerî özelliklerine bağlı olarak farklı kültürel öğelere ev sahipliği yapmalarına rağmen din, medya ve basım işlerinde Standart Modern Arapça –el-Fusha- kullanılmaktadır. Standart Arapçanın kaynağı Hz. Muhammed’in kabilesi olan Kureyş lehçesidir, Arap dilindeki Kur’an, İncil, Tevrat gibi dini metinler bu lehçeyle yüzyıllar boyunca taşınmışlardır. Günümüzde Tunus’tan Irak’a hemen her Arap bu lehçeyi anlar, ama konuşurken kendi lehçelerinde –el-Ammi- tekellüm ederler. Bu durum da özellikle medya dilinde bir çift başlılığa sebep olur: Haber programları Standart Modern Arapça ile verilirken, komedi filmleri ile şarkılar genellikle yerel lehçelerde üretilmektedir. Suudi Arabistan, Kureyş lehçesinin neşet ettiği Necid bölgesine de sahip olduğu için, bu durumla gurur duyar.

Arap Dünyasında Medya Araştırmalarında Göz Önünde Bulundurulması Gerekenler

İngilizce konuşan dünyada BBC, CNN vs. gibi İngiliz ve Amerikan menşeli küresel medya devlerinin Avustralya, Güney Afrika, Kanada gibi ülkelere yerel medyalarına tahakkümü malumdur. Benzeri bir durum, Arap dünyası için de görülmektedir. Buna göre Duvel el-Halic denilen Körfez ülkeleri, Arap medyasını domine etmektedir. Katar merkezli el-Cezira kanalı ile Dubai merkezli MBC kanalı Arab-Sat’tan yayın yapan iki önemli medya olarak karşımıza çıkar. Sermaye burada da daha fazla kar edebileceği özgür alanlara kaçmaktadır. Mesela MBC kanalı her ne kadar Dubai’den yayın yapsa da, sahibi Suudi Arap’tır. Mesela ünlü Türk dizilerinden Gümüş –ki Arapça versiyonu ile Nur- bu kanalda yayınlanmaktadır. Suudi Arap klerjisi ahlaksız bulunduğu bu dizinin yayınlanmasından büyük rahatsızlık duymakta ve kanalın sahibini ölümle tehdit etmekteyse de, kanalın Dubai kanunlarına göre

çalışmasına engel olamamaktadır. Tabii ki uydu kanalları vasıtasıyla hemen her Arap evine misafir olmasına da. Bu dizi tüm Arap ülkeleri için yayınlanmaktaysa da, Türkiye'ye kültürel, beşeri ve iklimsel yakınlığından dolayı Suriye'de konuşulan Şam lehçesi ile dublajlanmıştır. Bu durum da, aslında Arap dünyasında ekonomi, hukuk, dil alanında var olan her an en işe yarar olanı seçme eğilimini göstermektedir (Deniz, 2010).

Özellikle reklam alanında küresel firmaların ülke özelinde değil de tüm Araplara hitap eden filmler çektiklerini ve bunu da yine özellikle uydudan yayın yapan dominant Arap kanallarında yayınladıklarını belirtmekte fayda var. Peki biz ülkeler özelindeki semiyotik tüketim bilgilerine nasıl ulaşabiliriz? Bunun için ya yapılmış istatistiklere ya da o ülkeye dair çıkan haberlerde kullanılan görsellere bakmamız gerekiyor. Reklamlar üzerinden yapacağımız analizler bu bağlamda sadece bir Arap ülkesine ait değil nerdeyse tüm Arap coğrafyasına dair bir bilgi özelliği taşımaktadır.

Suudi Arabistan son yıllarda gerçekleştirilen yasal düzenlemelere kadar tütün ve tütün mamullerinin tüketiminin oldukça serbest olduğu ülkelerden biriydi. Dünyada nüfusuna oranla en fazla tiryakinin barındıran 4. ülke konumundadır (<http://www.huffpostarabi.com>). Buna göre yetişkin erkeklerin %40'ı, yetişkin kadınların %10'u ve ergenlik çağındakilerin %15'i sigara tiryakisidir (<http://www.alarabiya.net/ar/saudi-today/2016/03/14/4>).

2014-2015 yılları arasında 19 ay boyunca Dammam'da bir inşaat şirketinde tercüman olarak çalışan 28 yaşındaki İstanbullu Ahmet, Suudi Arabistan'da nargile kafelerin Suriye'deki yaygınlıkta olmadığını söylüyor. Tütün mamullerine tüketim kısıtlamalarının 2015'ten sonra arttığını söyleyen Ahmet, nerdeyse hastaneler dışında her yerde sigara içilebiliyordu. Portatif nargileleriyle gezen insanlar vardı, nargile kafelerin bu yüzden az olduğunu düşünüyorum; zaten herkesin evinde nargilesi var, diyor. Hintli ve Paki işçilerin daha ucuz olan Hindistan sigara markalarını satın aldığını söyleyen Ahmet, Suudi Arapların ise Marlboro, Kent, Winston, Gaulvas gibi markaları tercih ettiğini belirtiyor.

Suudi Arabistan'da Sigara Kullanımı ile İlgili Haberlerde Kullanılan Görseller Üzerinden Bir Okuma Denemesi

Suudi Arabistan'da sigara erkeklikle ilişkilendirilen bir şey olarak karşımıza çıkmaktadır. Youtube'da bulunan Ignite Cigarette in Saudi (<https://www.youtube.com/watch?v=WS-FnyKEir0>) kısa videosunda da görüleceği

TÜRK TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN KAYNAKLARI:
SİYASİ VE KÜLTÜREL SINIRLAR YENİDEN ÇİZİLİRKEN

üzere, sigarasını yakmak isteyen bir Bedevi, elindeki kaleşnikof tüfekte çöl ortasında kurşun sıkarak sigarasını yakmaktadır. Bu işte uzman olduğunu özellikle ifade etmektedir. Videoda çöl-silah-sigara üçlüsü erkeklik gösterisinin sahnesini oluşturmaktadır.

2014 yılında yapılacağı söylenen ve 2016 yılının son günlerinde tütün ve tütün mamullerine yapılan %100'lük vergi zammını anlatan hemen tüm haberlerde görsel olarak geleneksel cellabiyesiyle sigara içen orta yaşlı erkek figürü kullanılmıştır.

<http://www.alarabiya.net/ar/aswaq/economy/2014/08/30/>, 2017.

http://www.huffpostarabi.com/2016/06/11/story_n_10415230.html , 2017.

<https://medium.com/thenewkhalij> , 2017

<http://www.bbc.com/arabic/trending-38459556> , 2017.

<http://www.alarabiya.net/ar/saudi-today/2016/03/14/4> , 2017

TÜRK TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN KAYNAKLARI:
SİYASİ VE KÜLTÜREL SINIRLAR YENİDEN ÇİZİLİRKEN

<http://www.skynewsarabia.com>, 2017.

Arap medyasında Suudi Arabistan için sıkça kullanılan sigara-cellabiye-erkeklik vurgusuna rağmen, Suudi Arabistan İstatistik Genel İdaresinin 2017 yılı verilerine göre ülkenin özellikle yoğun yerleşimli Doğu bölgesinde kadınlar arasında sigara tiryakisi artışı, erkekler arasında olduğundan daha yoğundur (<http://rotana.net/tv-articles> , 2017). Günlük olarak sigaraya 45 milyon Riyal harcayan Suudi Arabistan'ın kadın tütün tiryakilerinin artış hızı dünya ülkeleri arasında beşinci sıraya yükselmiştir (<http://www.an7a.com/116898/>, 2017). Alttaki fotoğraf aynı kaynaktan alınmıştır.

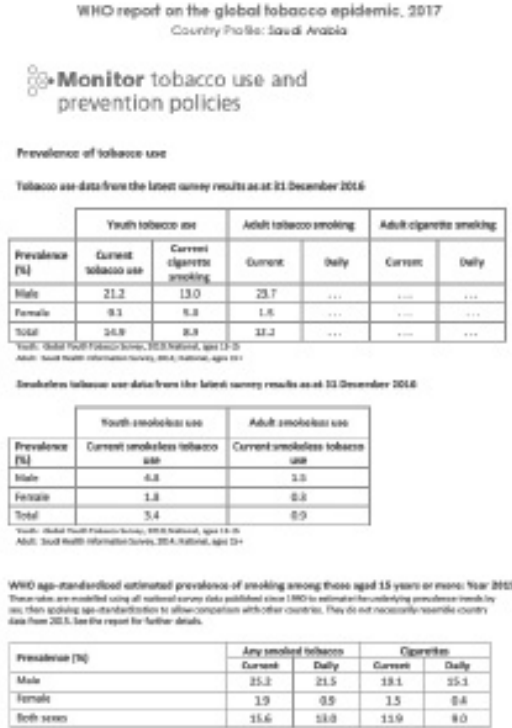

Suudi Arabistan Krallığında Tütün Kullanımı, Satışı ve Vergilendirilmesine Dair Bazı Veriler

As unit prices of tobacco, specifically cigarettes, continued to increase in Saudi Arabia, some consumers gradually started to shift from mid-priced to more

affordable economy brands. Companies ensured their ranges included products within all price bands to meet all consumer needs and preferences, and a few new products were introduced in 2015. However, the consumer shift is unlikely to happen with premium brand consumers, as they enjoy high disposable incomes which allow them to afford premium brands regardless of price. The competition between key players in cigarettes intensified in 2015, as they continued to introduce new brands and products. Companies focused on new product development to attract new consumers and retain existing ones. Philip Morris International Inc retained its leading position in retail volume terms followed by British American Tobacco Plc. (www.euromonitor.com, 2017).

Suudi Arabistan Krallığında sigara tüketimine dair WHO'nun 2016 verileri şu şekildedir (www.who.int, 2017) :

Aynı belgeye göre, sigara satışı ve kullanımın bırakılmasına dair şu bilgiler verilmektedir:

TÜRK TOPLUM DÜŞÜNÇESİNİN KAYNAKLARI:
SİYASİ VE KÜLTÜREL SINIRLAR YENİDEN ÇİZİLİRKEN

WHO report on the global tobacco epidemic, 2017
Country Profile: Saudi Arabia

 Offer help to quit
tobacco use

Treatment of tobacco dependence as at 31 December 2016

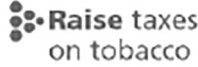
+ These data are sourced from the CUP report, where one was submitted by the country.
+ These data are partially sourced from the CUP report, where one was submitted by the country.
Where no data are available, the table shows "...". Where data were not required, the table shows "-".

		2016
Is there a toll-free telephone quit line/help line with a live person available to discuss cessation with callers in Saudi Arabia?		No
Nicotine replacement therapy (NRT, e.g., patch, gum, lozenge, spray or inhaler)	Is this product legally sold in the country? +	Yes
	Where and how can this product be legally purchased in your country?	In a pharmacy without a prescription
	Does the national/federal health insurance or the national health service cover the cost of this product? +	Fully
	Is any NRT on the country's essential drugs list?	Yes
Bupropion (e.g., Zyban, Wellbutrin)	Is this product legally sold in your country? +	Yes
	Where and how can this product be legally purchased in your country?	In a pharmacy with a prescription
	Does the national/federal health insurance or the national health service cover the cost of this product? +	Fully
Varenicline	Is this product legally sold in your country? +	Yes
	Where and how can this product be legally purchased in your country?	In a pharmacy with a prescription
	Does the national/federal health insurance or the national health service cover the cost of this product? +	Fully
Is smoking cessation support available in the following places in your country?	Health clinics or other primary care facilities +	Yes in most
	Hospitals +	Yes in some
	Office of a health professional +	Yes in some
	In the community	Yes in most
	Other +	Yes in some
Does the national/federal health insurance or the national health service cover the cost of this support?	Health clinics or other primary care facilities +	Fully
	Hospitals +	Fully
	Office of a health professional +	Fully
	In the community	No
	Other +	Partially

4

Saudi Arabistan Krallığındaki sigara vergilendirme politikası da şu şekilde işlemektedir:

WHO report on the global tobacco epidemic, 2017
Country Profile: Saudi Arabia

Tobacco taxation policy and prices as at 31 July 2016

Price of lowest cost brand of cigarettes (Red & White)

	Country-reported value for 2016
A Tax inclusive retail sales price (TIRSP) for a pack of 20 cigarettes	SAR 6.00

Price of premium brand cigarettes (Marlboro)

	Country-reported value for 2016
A Tax inclusive retail sales price (TIRSP) for a pack of 20 cigarettes	SAR 12.00

Taxes on the most sold brand of cigarettes (Marlboro)

	WHO's estimate for 2016
Price of most sold brand of cigarettes (standardized to a pack of 20)	
In currency reported by country	SAR 12.00
In international dollars (purchasing power parity adjusted)	8.69
In US dollars at official exchange rates	3.20
Taxes on this brand (% of retail price) *	
Total taxes	33.3%
Specific excise	16.7%
Ad valorem excise	0.0%
Value added tax (VAT) or sales tax	0.0%
Import duty	16.7%
Other taxes	0.0%

* Individual categories of tax may not add to total due to rounding.

9

SUUDİ ARABİSTAN KRALLIĞININ TÜTÜN DENETİM PROGRAMI VE BAZI YASAL DÜZENLEMELER

Türkiye’de 19.07.2009 tarihi itibariyle başlayan Dumansız Hava Sahası uygulaması, dört ay sonra 12.10.2009’da Suriye Arap Cumhuriyeti’nde uygulanmaya başlamıştı. Suudi Arabistan Krallığı Sağlık Bakanlığı ise 06.05.2002 tarihinde Tütün Denetim Programını açıklamıştır, o günden bu yana da bu program uygulanmaya devam etmektedir (www. moh.gov.sa, 2017). Programın logosu şu şekildedir:

TÜRK TOPLUM DÜŞÜNCESİNİN KAYNAKLARI:
SİYASİ VE KÜLTÜREL SINIRLAR YENİDEN ÇİZİLİRKEN

Suudi insanını temsil eden yeşil renkli erkek görseli tarafından kırılan sigara tekinin bir tarafında “battaltu – iptal ettim, bıraktım” yazmaktadır. Tütün Denetim Programı yazısının Arapça ve İngilizce versiyonunun altında ise Sağlık Bakanlığının vatandaşına vermek istediği mesaj hashtagin ardından Suudi insanını temsil eden yeşil renkle yinelenir: “Hedefimiz bıraktım demendir”. Böylece bu kampanyanın milli vasfına dikkat çekilmektedir.

Kampanya dahilindeki diğer bir görselde ise Suudi Arabistan’ın meşhur modern yapıları sigarayla beraber küle dönüyor olarak gösterilmektedir.

Üstteki yazıda ise “Kendinle beraber vatanını da yakıyorsun” diye çevrilebilecek bir ibare bulunmaktadır. Suudi Arabistan devletinin yine sigarayla mücadelenin küresel değil de ülkesel boyutlarına dikkat çektiği, başlattığı kampanyaya uymanın kişinin kendisi ile beraber ülkesine de fayda sağlaya-

cağına dair mesaj verdiği görülmektedir. Yani sigarayla mücadele kampanyaları, Suudi Arabistan yetkililerince Krallığın ulusdevletleşme süreçlerinden ayrı düşünülmemektedir.

07.06.2016 tarihinde ise sigarayla mücadele için sert yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir (www.arabnews.com, 2017) .

According to this news, anyone found smoking near mosques and educational, health, sports, cultural, social and charity institutions will be fined a minimum of SR200 and maximum SR5,000. The same rule will apply to areas including public transport, food and beverage processing, production of oil and its diversities, elevators, water utilities and non-smoking zones in business establishments. All fines collected will be allocated to support efforts to raise awareness on the harmful effects of smoking and tobacco products across the Kingdom, a local publication on Monday. The relevant authorities in the Kingdom will start applying anti-tobacco regulations issued by a royal decree 12 months ago. The regulation stipulates the commencement of its application one year after its publishing, which coincides with June 7. The regulation also bans selling tobacco or related products to those aged below 18 years, registration of patents involving tobacco, reducing its prices or offering it as gifts or free samples, import, sale or

entry of products bearing ads for tobacco in any form and the import and sale of children's toys or candies in the form of cigarettes or smoking devices. Failure to comply with these rules will mean fines up to SR20,000. Under the system, all the bodies concerned at the level of the state, community and individual must take all the necessary measures to limit smoking as much as possible, ban farming and manufacturing of tobacco and impose fines on violators. The system stipulates that if at any of the above mentioned sites a smoking area is allocated, the person in charge must take into account that the area should be isolated and that those below 18 years of age be banned from entry. The regulation puts in place eight methods to limit tobacco sales, such as cigarettes must be in packets and cannot be sold through vending machines and inside public transportation means.

Dünya Sağlık Örgütü'nün Suudi Arabistan için hazırladığı sigarayla mücadele afişlerine ([http://www.emro.who.int/ar/tobacco/information-resources-poster-gallery/saudi-arabia-photo-gallery.html#!prettyPhoto\[galleryebc589ea63\]/13/](http://www.emro.who.int/ar/tobacco/information-resources-poster-gallery/saudi-arabia-photo-gallery.html#!prettyPhoto[galleryebc589ea63]/13/)) adresinden bakılabilir.

Kaynakça

- التدخينمكافحتهبرنامج،Erişim:29.07.2017,<http://www.moh.gov.sa/depts/TCP/Pages/About.aspx> .
- السعودية في المرتبة الخامسة عالمياً في أعداد المدخنات الذي تخطى المليون مدخنة، Erişim: 29.07.2017, <http://www.an7a.com/116898/> .
- زيادة عدد المدخنات في السعودية بالفديو...، Erişim: 29.07.2017, <http://rotana.net/tv-articles/> .
- السعوديتهر فعالتهرفعالجمركيةعلناالسجائر،Erişim:29.07.2017, <http://www.skynewsarabia.com/web/article/823677/> .
- السعوديافي"المدخنون"اليهاسيلجأسيناريوهات4،Erişim:29.07.2017, <http://www.alarabiya.net/ar/saudi-today/2016/03/14/4> .
- ماذا قال السعوديون عن غرامة التدخين في الأماكن العامة؟، Erişim: 29.07.2017, http://www.huffpostarabi.com/2016/06/11/story_n_10415230.html .
- رأسعازيادة لا التبغ مواصفات رفع:السعودية التجارة،Erişim: 29.07.2017, <http://www.alarabiya.net/ar/aswaq/economy/2014/08/30/> .
- لمغردين ا اهتمام يثير السعودية في التبغ سعاراً رفع،Erişim: 29.07.2017, <http://www.bbc.com/arabic/trending-38459556> .
- بالسعودية «تويتتر» مفردتي تقسم « الانثقافية الضريبة،Erişim: 29.07.2017, <https://medium.com/thenewkhalij> .
- التبغمنالتحررر مبادرة،Erişim:29.07.2017,[http://www.emro.who.int/ar/tobacco/information-resources-poster-gallery/saudi-arabia-photogallery.html#!prettyPhoto\[galleryebc589ea63\]/13/](http://www.emro.who.int/ar/tobacco/information-resources-poster-gallery/saudi-arabia-photogallery.html#!prettyPhoto[galleryebc589ea63]/13/) .
- Deniz, A. Ç., 2010, Gümüş Dizisinin Arap Kamuoyuna Etkileri: Bir Sosyal Medya İncelemesi, Uşak Üni. SBD, cilt 3, sayı 1, s. 50-67

- IgniteCigarette in Saudi, Erişim: 29.07.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=WS-FnyKEir0> .
- Tobacco in Saudi Arabia, Erişim: 29.07.2017, <http://www.euromonitor.com/tobacco-in-saudi-arabia/report> .
- Tobacco Control Images, Erişim:29.07.2017, http://blogsofbainbridge.typepad.com/tcimages/saudi_arabia/
- Tough Anti-tobacco Law Comes into effect today, Erişim: 29.07.2017, <http://www.arab-news.com/node/935816/saudi-arabia> .
- WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2017, Erişim: 29.07.2017, http://www.who.int/tobacco/surveillance/policy/country_profile/sau.pdf .